

Hallucinogena svampar åter i ropet – försäljs via Internet

Giftinformationscentralen har noterat en påfallande ökning av antalet förfrågningar angående förgiftningar med hallucinogena svampar. Under perioden 1 juni–30 september 1998 specialstuderades därför dessa konsultationer.

Det framgick tydligt att svamparna i huvudsak erhöles via Internetförsäljning, att det var unga män i åldrarna 15–25 år som frestades att pröva drogen, och att en stor andel av dem samtidigt använde andra berusningsmedel. Svår ångest var en vanlig orsak till sjukhusvård.

Antalet förfrågningar till Giftinformationscentralen (GIC) rörande förgiftningar med hallucinogena svampar har ökat påtagligt under det senaste året. Under perioden 1 juni–30 september 1998 genomfördes därför en studie för att belysa omständigheterna kring bruket av dessa svampar. Samtidigt gjordes också en sammanställning av de epikriser som inkommit till centralen under året.

Vilka är svamparna och hur utövar de sina effekter?

De aktuella arterna återfinns huvudsakligen inom släktena *Psilocybe* eller *Panaeolus*. De växer naturligt i de flesta tempererade zoner. Flera arter, varav toppslätskivling (*Psilocybe semilanceata*) är den vanligaste, kan plockas här i landet.

De farmakologiska effekterna orsakas framför allt av psilocin och psilocybin. Dessa ämnen har, liksom LSD, en strukturell likhet med den endoga neurotransmittorsubstansen serotonin [1]. Eftersträvade upplevelser är eufori,

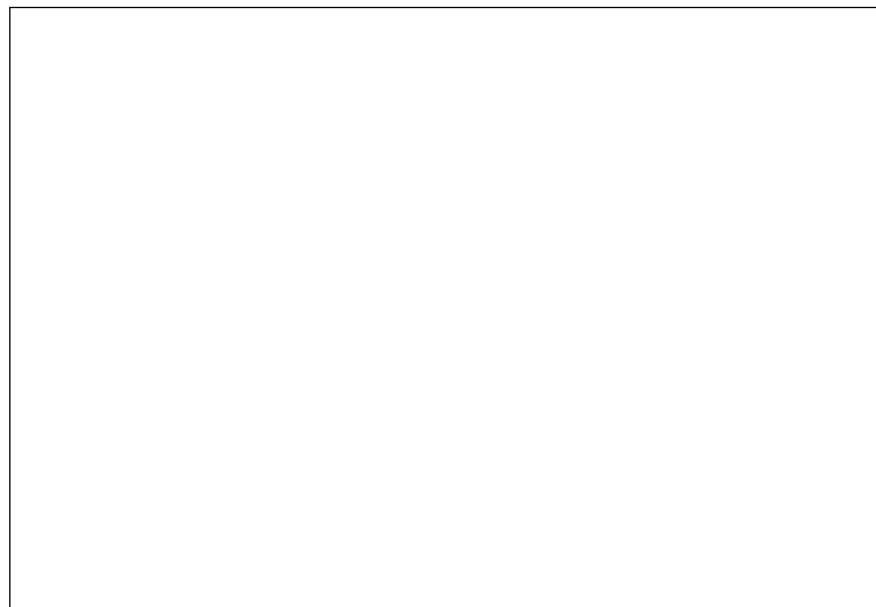

FOTO: HANS MARKLUND

Toppslätskivlingen (*Psilocybe semilanceata*) är den vanligaste hallucinogena svampen i vårt land.

hallucinationer samt förändrad tids- och rumsuppfattning. Mindre eftertraktade, men ganska vanliga symtom är ångest och agitation. Sannolikt medverkar en nyligen isolerad substans i svampen, fenyletylamin, till de oönskade effekterna [2].

Somatisk påverkan såsom illamående, kräkningar, yrsel, huvudvärk, myriasis, takykardi, hypertension och hyperreflexi förekommer ofta. Allvarliga symtom är ovanliga, men kramper, cirkulationsstillestånd och hjärtinfarkt hos en tidigare frisk 18-åring har rapporterats [3].

Svamparna innehåller inte organskadande gifter.

Symtomen inträder inom 20–30–(60) minuter efter intaget av svampen. Ruset når sin höjdpunkt efter ca 1,5 timmar och klingar sedan successivt av. Hela förloppet varar vanligtvis 4–6 timmar. »Flashbacks», dvs spontant återkommande episoder med samma symtom som efter intaget av svampen, kan upplevas vid enstaka tillfällen eller återkomma ofta under flera veckor till månader. I sällsynta fall kan detta leda till psykosliknande tillstånd.

Fysiska skador, t ex skalltrauma efter fall från hög höjd, finns rapporterade [4].

MATERIAL OCH METODER

Under perioden 1 juni–30 september 1998 gjordes en uppföljning av förfrågningar till GIC gällande hallucinogena svampar med hjälp av ett därtill avpassat formulär. Uppgifter som varifrån svampen erhöles, dosens storlek, om det var förstagångsbruk, om intaget gjorts i sällskap med kamrater etc noterades.

I de fall där centralen kontaktades av sjukhus begärdes också epikris. Dessa och de epikriser som spontant skickades till GIC under hela 1998 sammanställdes med avseende på symtombild.

Uppgifter angående antalet frågor rörande psilocybinhaltiga svampar under de senaste åren hämtades ur centralens ordinarie statistik.

RESULTAT

Antalet förfrågningar och inskickade epikriser till GIC angående psilocybinpåverkade personer under åren 1995–1998 framgår av Tabell I. Det har skett en kraftig ökning under 1998 och under detta år togs 96 samtal emot. Cirka 40 av dessa konsultationer inföll under studieperioden, varav 21 kunde föl-

Författare

ULLA WESTBERG
apotekare

CHRISTINE KARLSON-STIBER
överläkare; båda vid Giftinformationscentralen, Stockholm.

Tabell I. Antal epikriser samt förfrågningar till Giftinformationscentralen under åren 1995–1998 rörande psilocybinpåverkade personer.

År	Antal frågor	Antal epikriser
1995	22	4
1996	21	2
1997	39	1
1998	96	15

jas upp med det särskilda protokollet. Inflödet av epikriser var också betydligt större än tidigare.

Unga män i klar majoritet

Av materialet framgår att det vanligtvis är unga män i 15–25-årsåldern som använder hallucinogena svampar. Hälften uppgav att det var första gången de intagit svampen, några hade provat vid tidigare tillfällen, och den som verkade mest erfaren hade ätit svamp för sjätte gången.

De allra flesta hade själva eller genom kamrater införskaffat torkad svamp via Internet. I endast fyra av de 21 fallen hade vederbörande själv plockat färsk svamp i naturen, och i ytterligare ett fall kom svampen från ett »odlings-kit». Svampen intogs ofta i sällskap med kamrater.

Den förtärda mängden torkad svamp varierade kraftigt (1–12 g), men 2–4 g var den vanligaste dosen. Färsk svamp intogs i ett antal av ca 30 svampar.

Alkohol men även andra droger som hasch, amfetamin, gammahydroxibutyrat (GHB) samt Hawaiian Woodroosefrön fanns med i bilden i ca 50 procent av fallen. En begynnande missbruksproblematik samt sociala svårigheter kunde ofta skönjas. Några få, betydligt äldre personer, var tunga missbrukare.

Komplikationer

Fyra personer uppsökte sjukhus dagen efter »trippen» på grund av kvarstående lättare besvär såsom allmänt illabefinnande, kräkningar, huvudvärk och yrsel. Sambandet med svampintaget är

här osäkert. Ytterligare tre personer sökte först efter 1–3 veckor. Två av dessa hade påtagliga besvär av »flashbacks», medan den tredje blivit osäker på att ha plockat rätt svamp och därför ville kontrollera sin njurfunktion.

Symtombild

13 av de 15 epikriser som inkom till GIC gällde män. De mest framträdande symtomen hos personer som sjukhusvårdades i akutskedet framgår av Tabell II. Obehagliga hallucinationer, oro och ångest var mycket vanligt i denna grupp och var orsaken till att de sökte vård.

Två patienter fördes till sjukhus med poliseskort då de uppträtt våldsamt, och en av dessa fortsatte sin »bärsärkagång» på akutmottagningen. Hälften av patienterna rapporterade mycket ångestfyllda upplevelser, t ex att tarmarna höll på att ramla ur kroppen, att testiklarna hade skurits av, att elektriska ledningar kom ut från väggarna och slingrade sig runt kroppen.

Andra vanliga symtom var mydriasis och takykardi. Illamående, kräkningar, hypertension och hyperreflexi förekom men i lägre frekvens. Sporadiskt noterade symtom var blekhet, kallsvettighet, muntorrhet och parestesier. En patient hade ofrivillig urinavgång, en annan hade ST-höjningar i de prekordiala avledningarna. En patient som också hade S-etanol 57 mmol/l var medvetlös vid ankomsten till sjukhus.

DISKUSSION

Förgiftningar med hallucinogena svampar har under 1998 ökat i vårt land. Den främsta orsaken till detta har uppenbarligen varit lanseringen på Internet. Hallucinogena svampar har sedan decennier använts som s k rekreativ drog, och risken för beroende anses som liten [5].

Flera studier visar dock att personer som använder rusgivande svampar också i högre grad har erfarenhet av andra droger [6, 7]. I den aktuella undersökningen var det likaså en stor andel av dem som provade dessa svampar som också testade andra mer beroendeframkallande droger.

Den psilocybesvamp, toppslätskivlingen (*Psilocybe semilanceata*), som är vanligast naturligt förekommande i Sverige är narkotikaklassad sedan oktober 1997. På Internet salufördes under den aktuella perioden dock en annan art, *Psilocybe cubensis*. Denna narkotikaklassades den 1 augusti 1998.

Det är inte förbjudet att sälja sporer från psilocybesvampar, men att sedan odla dem är olagligt. Det förtjänar påpekas att det

Tabell II. Symtom hos sjukhusvårdade personer som intagit psilocybinnehållande svamp. Sammanställning av 15 epikriser insända till Giftinformationscentralen under 1998.

Symtom	Antal patienter
Hallucinationer	13
Oro, ångest	12
Mydriasis	11
Agitation	9
Takykardi	6
Hypertension	4
Illamående, kräkningar	3
Hyperreflexi	2
Övriga	8

återstår flera andra arter som inte omfattas av narkotikaförordningen men som innehåller de åtråvärda hallucinogena substanserna. Följaktligen har redan nya arter börjat dyka upp på hemsidorna på Internet.

Risken för svårare medicinska skadeverkningar vid bruk av psilocybesvampar tycks i akutskedet huvudsakligen begränsa sig till fysiskt trauma till följd av okontrollerat beteende. Senare kan s k »flashbacks» leda till problem av psykisk natur.

En annan aspekt när det gäller svamp är risken för förväxling med andra arter. Njursvikt finns rapporterad efter intag av svampar som förmodats vara hallucinogena men som istället innehållit njurskadande toxiner [8, 9].

Referenser

1. Lassen JF, Ravn HB, Lassen SF. Hallucinogena psilocybinholdige svampe. Ugeskr Laeger 1990; 152: 314-7.
2. Beck O, Helander A, Karlson-Stiber C, Stephansson N. Presence of phenylethylamine in hallucinogenic psilocybe mushroom: Possible role in adverse reactions. J Anal Toxicol 1998; 22: 45-9.
3. Borowiak KS, Ciechanowski K, Waloszczyk P. Psilocybin mushroom (*Psilocybe semilanceata*) intoxication with myocardial infarction. J Toxicol Clin Toxicol 1998; 36: 47-9.
4. Schwartz RH, Smith DE. Hallucinogenic mushrooms. Clin Pediatr (Phila) 1988; 27: 70-3.
5. Gable RS. Toward a comparative overview of dependence potential and acute toxicity of psychoactive substances used nonmedically. Am J Drug Alcohol Abuse 1993; 19: 263-81.
6. Lassen JF, Lassen NF, Skov J. Unges brug af hallucinogene psilocybinholdige svampe. Ugeskr Læger 1992; 154: 2678-81.
7. Thompson JP, Anglin MD, Emboden W, Fisher DG. Mushroom use by college students. J Drug Educ 1985; 15: 111-24.
8. Raff E, Halloran PF, Kjellstrand CM. Renal failure after eating »magic» mushrooms. Can Med Assoc J 1992; 147: 1339-41.
9. Franz M, Regele H, Kirchmair M, Kletzmayer J, Sunder-Plassman G, Horl WH et al. Magic mushrooms: Hope for a »cheap high» resulting in end-stage renal failure. Nephrol Dial Transplant 1996; 11: 2324-7.

Toppslätskivlingen (*Psilocybe semilanceata*) växer ofta i grupper i välgödslade gräsmattor, på halm och i beteshagar.